

¹*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

²*PE «Aria Ukraine», Lviv*

WAYS OF MANAGING THE SYSTEM OF ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

The article examines ways of managing the system of financial and economic security at the enterprise. The main indicators of financial and economic security, indicators of solvency, liquidity, profitability, and financial stability are considered. Ways to improve the system of ensuring financial and economic security at the enterprise are proposed.

Keywords: financial and economic security; management of the financial and economic security system; assets; net income; profit; financial condition.

Introduction. Modern business conditions of domestic enterprises are characterized by the growing intensity of globalization processes, macroeconomic instability, structural imbalance, and changes in technological systems. For enterprises, this means an increase in barriers to conducting business, deterioration of financial stability, solvency, and leads to an increase in the level of risks and threats. Management of economic security is a single system based on general principles and criteria for assessing the economic condition of a business entity.

Analysis of recent research and publications. The concept of «economic security» is relatively new, and its meaning was gradually formed thanks to the scientific works of such foreign specialists as A. Smith, A. Marshall, J. Keynes, V. Oiken, and D. North, who laid the foundations for understanding the differences in the interests of subjects economic activity as the main source of conflicts and threats to economic security, as well as considered methods of stabilizing economic development. And the problems of the formation of theoretical and methodological aspects of managing the economic security of enterprises were devoted to work by such scientists and practitioners as: O. V. Arefieva, L. I. Donets, N. V. Vashchenko, L. O. Vdovenko, H. M. Kaletnik, G. V. Kozachenko, T. M. Korpanyuk,

O. M. Lyashenko, L. O. Matviychuk, E. A. Oleynikova, N. L. Pravdyuk, V. S. Ponomarenko, O. O. Sosnovska, O. F. Yaremenko, and others.

The purpose of the article is to substantiate the theoretical and research practical aspects of managing the system of ensuring the economic security of the enterprise.

Formulation of the problem. To study the essence, principles, problems of management of the system of ensuring the economic security of the enterprise and to determine the main methodical approaches of evaluating the management of economic security at the enterprise; to analyze the features of economic security management at the enterprise; propose and economically justify proposals for improving the management of the system for ensuring the economic security of the enterprise.

Presentation of the main material. The concept of management of the system of ensuring the economic security of the enterprise includes financial, intellectual, personnel, technological, legal, environmental, information and power components. To them should also be added a market, as well as an interface component, which characterizes the reliability of interaction with economic counterparties of the enterprise.

Management of the system for ensuring the economic security of the enterprise involves the selection, analysis and assessment of existing threats by each of the functional components and the development of a system of countermeasures and preventive measures based on them.

Under the mechanism of ensuring the economic security of the functioning of the enterprise, we mean a complete system consisting of relatively independent, separate, but at the same time interacting and interconnected structural components. The basic elements of the mechanism include: subjects, objects, form of organization of production, economic or economic connections (relationships), system of management, incentives, financing, planning, taxation, threats, pricing, financial interests, principles, tools (methods, criteria and indicators, financial and economic levers and tools), legal and information support.

From the point of view of protection of vital interests, it is possible to cite M. I. Kamlyk's interpretation of the economic security system of the enterprise as «...a complex of interrelated measures of an organizational and legal nature, carried out by special bodies, services, divisions of the business entity, aimed at protecting vital important interests of the individual, the enterprise and the state from illegal actions by real or potential natural or legal persons, which may lead to significant economic losses, and ensuring economic growth in the future» [1].

Table 1

The purpose of the creation and operation of the management of the system for ensuring the economic security of the enterprise in accordance with the approaches to the understanding of economic security

The name of the approach	The essence of the approach	The purpose of the creation and operation of the system for ensuring the economic security of the enterprise
Resource-functional approach	The development of the enterprise, which is achieved through the effective use of corporate resources by functional components	Ensuring stable operation and development of the enterprise, prevention of internal and external negative influences (threats)
Defensive approach	Prevention and protection from the negative impact of the external environment (economic security is considered from the perspective of the impact of the external environment)	Protection of the enterprise from threats of the external environment
A sustainable approach	The ability of the enterprise as an economic system to be balanced and sustainable	Ensuring stability, not dependence, the enterprise's ability to progress in conditions of destabilizing factors
Competitive approach	The presence of competitive advantages as the main condition for ensuring the economic security of the enterprise	Availability of competitive advantages
Harmonization approach	Harmonization of the interests of the enterprise with the interests of the external environment	Protection of the economic interests of the enterprise in interaction with the external environment
Informational approach	Keeping commercial secrets of the enterprise	Protection of information
Financial approach	The ability of the enterprise to ensure the realization of financial interests	Increasing the financial liquidity of the enterprise, protecting its commercial interests from the influence of negative market processes

The object of security is everything aimed at ensuring economic security (financial and economic activity, assets, capital, liabilities, etc.).

In order to ensure economic security, special bodies – economic security subjects – must function at the enterprise. Subjects of

economic security of the enterprise are those persons, divisions, services that are directly engaged in ensuring economic security. These can be: the head of the enterprise, economic security analysts, etc. We should not forget about the owners of the enterprise, who quite often also take part in management of the enterprise as leaders or managers [8].

We believe that the main subjects of the management of the system for ensuring the economic security of the enterprise are the head of the enterprise, the accountant, the financial monitoring specialist and the legal department. Thus, the accountant's duties will include the formation of an accounting policy, accounting and timely submission of reliable and complete information.

The management mechanism of the system for ensuring the economic security of the enterprise is a set of main elements of influence (risks, threats, functions, tools, methods, objects, subjects, etc.) on the process of development and implementation of management decisions to ensure the protection of its financial interests from various threats.

The system of such a mechanism is formed within the framework of the enterprise itself, accordingly regulating methodical approaches to the development of managerial decisions in the field of ensuring its economic security by subjects of influence (manager, financial specialists, lawyers). The basis of the formation of this mechanism is the financial philosophy of the enterprise. In the process of forming the economic security management system of the enterprise, such mechanisms are defined in terms of individual priority financial interests that need protection from various threats [5, P. 8].

Taking into account the factors affecting economic security, based on financial indicators, there is a need to develop a strategy for the economic security of the enterprise, which is taken into account in the overall general enterprise strategies. Control of strategy implementation is the beginning and end of the strategic management cycle and is carried out by monitoring and analyzing threat factors and assessing the level of economic security (state of the economy) of the enterprise.

The functioning of the management mechanism of the system for ensuring the economic security of the enterprise takes place by carrying out certain actions on its objects. At the same time, for each separate period of time, a priority object must be determined, the responsibility

for optimizing the parameters of which must be assigned to a specific subject of the economic security of the enterprise.

Among the specified objects: profit, structure and volume of capital, external/internal sources of financial resources, elemental composition of cash flows, active/passive operations, economic risks, investments, system of economic innovations, etc.

Functions of the subject of economic security of the enterprise, taking into account its size, the latter rely on both a separate specialist and a certain structural unit.

Thus, the management of the system for ensuring the economic security of the enterprise is the process of its security, which is ensured by the organic symbiosis of achieving the results of the enterprise's activities and the formation of its capabilities.

The considered structure of the management mechanism of the system of ensuring economic security characterizes it as an effective coordinating system for ensuring economic security at the enterprise. At the basis of such a mechanism, a systematic combination of appropriate methods, measures, tools, development scenarios, information and analytical and support levers is created, created on the basis of the principles of ensuring economic security, which objectively exist as economic regularities, and are also produced by the subjects of the enterprise's economic security management for protection, security and solving the set tasks.

The complexity of ensuring the economic security of an enterprise requires equipping the management of its economic security system with appropriate tools, in which mechanisms play an important role.

Their correct choice and rational application will allow to achieve the goal of functioning of the economic security system of the enterprise. The action of the management mechanisms of the enterprise's economic security system is aimed at reducing risks, the probability of the realization of certain threats, and therefore the level of danger in its activities. By their nature, the management mechanisms of the enterprise's economic security system are inertial, which is associated with the period of perception of a change in the situation and adaptation to a new one.

The concept of enterprise security expresses a system of views on the problem of enterprise security at various stages and levels of production activity, as well as the main principles, directions and stages of implementation of security measures.

The concept of managing the economic security of the enterprise is the fundamental basis of the formation of the management of the system of ensuring the economic security of the enterprise, which is considered as a continuous process of eight stages. The implementation of the concept of managing the economic security of the enterprise is entrusted to the security service of the enterprise, which coordinates the work of all structural divisions regarding actions to ensure economic security (Figure).

According to experts' estimates, the costs of creating an enterprise security system and its optimal functioning can reach 25% of the costs of the overall support of the production process. The effectiveness of the management mechanisms of the system for ensuring the economic security of the enterprise is evaluated based on the results of the ratio of costs for creation and application and losses and damages from the negative consequences of the implementation of certain threats. The enterprise will increase the level of economic security, i.e., spend additional funds on the creation and application of management mechanisms until the costs become greater than the losses and damages from the negative consequences of the implementation of certain threats.

According to the developed management concept, the economic security of the enterprise is ensured by the implementation of management functions, which are implemented by solving management tasks. One of them is risk management, in which the main place belongs to risk assessment, which is considered as a form of danger with a negative consequence.

Conclusions. The main task of managing economic security is to ensure the most efficient functioning, productive operation of the operating system and economical use of resources.

The organization of proper management of the economic security system, capable of predicting, detecting and neutralizing (reducing) the manifestations of negative impacts, is possible only on the condition of building a hierarchically formed system of general and functional goals of economic security, which makes it possible to ensure a coordinated focus of management actions at all functional levels of management at implementation of the single goal of protecting the enterprise from the negative impact of external and internal threats.

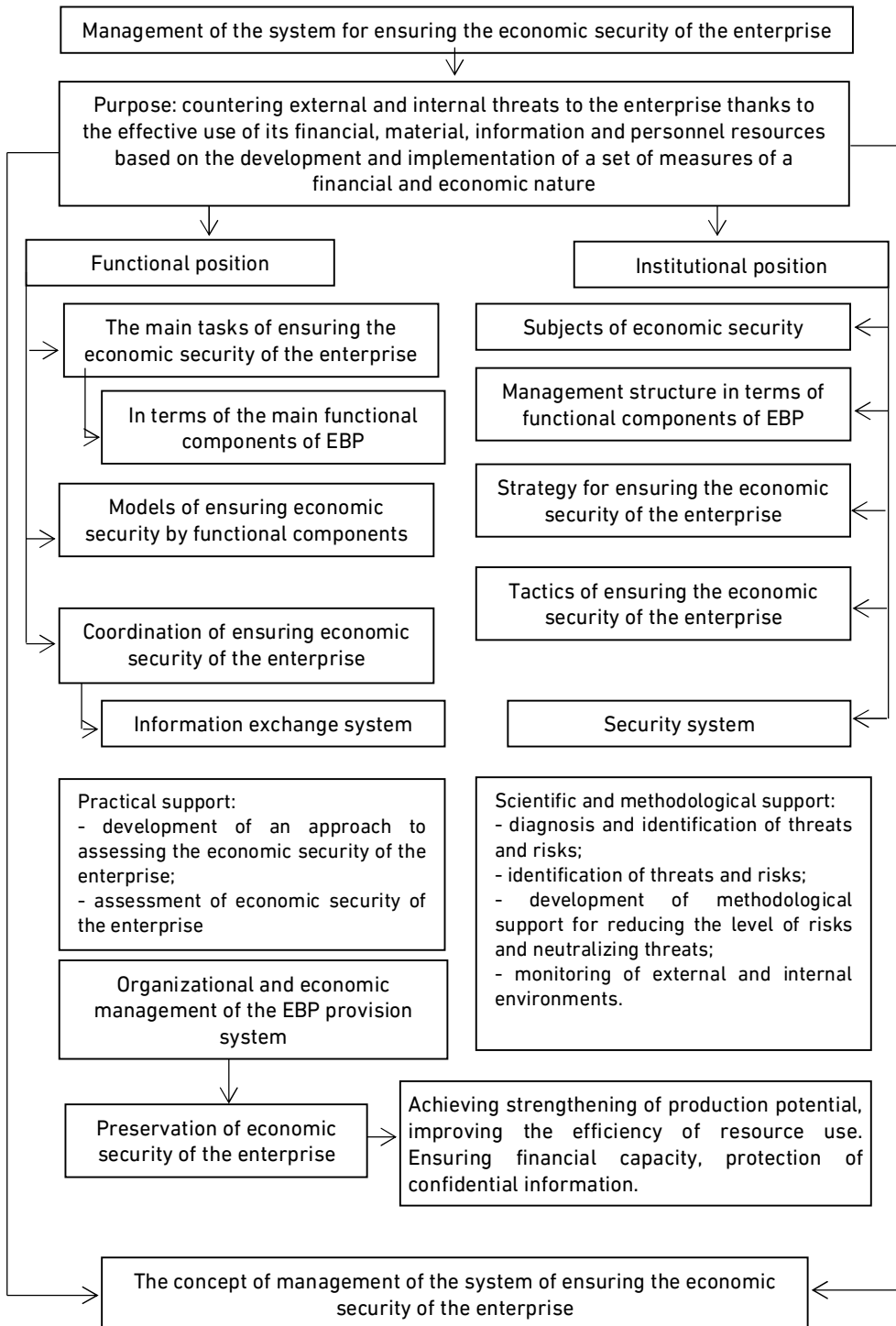

Figure. The concept of management of the system of ensuring the economic security of the enterprise

That is why under the management of the economic security system of the enterprise, it is necessary to understand the state of its

financial and economic system, which is characterized by the stability and efficiency of all business processes of the enterprise, the presence of competitive advantages due to the effective use of resources, which, based on the overall effect, allows to resist negative manifestations of the external and internal environment and ensures maximum economic benefits for the enterprise in the present and future periods.

1. Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. Планування економічної безпеки підприємств. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. 170 с. 2. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. К. : Центр учбової літератури, 2009. 328 с. 3. Бондарчук Н. В., Кубрак А. А. Організаційні засади формування системи економічної безпеки на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 12 (52). С. 577–580. 4. Варічева Р. В. Методичні підходи до оцінки якості економічної безпеки підприємства: облікове забезпечення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 3. Т. 1. С. 88–93. 5. Васильєв О. В. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств. *Економічний аналіз : зб. наук. Праць / Тернопільський національний економічний університет ; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. № 2. Том 14. С. 8–14. 6. Васильєв О. В., Мейта В. І. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. 2013. № 2. Том 14. С. 138–145. 7. Вдовенко Л. О. Управління активами в забезпеченні фінансової безпеки підприємства. *Економічні та соціальні перспективи децентралізації в Україні : монографія / авт. кол. Є. В. Афанасьєв та інші ; під заг. ред. Ю. З. Драчука, В. Я. Швеця, М. С. Пашкевич. Дніпропетровськ : НГУ. 2016. 231 с. С. 66–73. 8. Вдовенко Л. О. Інформаційна складова забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва аграрної сфери економіки. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Економічні науки*. 2016. Вип. 89. Ч. 2. С. 45–53. 9. Сосновська О. О. Інформаційна безпека як стратегічна складова економічної безпеки підприємства. *Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища : матеріали VIII Міжнародної наук.-практ. конференції (м. Одеса, 28–29 вересня 2018 р.)*. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018. С. 77–80. 10. Сосновська О. О. Поняття економічної безпеки підприємства в контексті різних методологічних підходів. *Бізнес Інформ : науковий журнал*. Харків. 2018. № 3. С. 443–447. 11. Штангрет А. М., Петрашова О. М. Ключові загрози забезпечення техніко-технологічної безпеки на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі України. *Екон. вісн. ун-ту Переяслав-Хмельницький. ДПУ ім. Григорія Сковороди*. 2011. № 16/2. С. 142–146. 12. Юрович Л. Економічна безпека підприємства: сутність, чинники впливу, основні проблеми. *66-та студ. наук.-техн. конф. : збірка тез доповідей / Національний університет «Львівська політехніка»*. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». 2009. 564 с. С. 234–237. 13. Ярославський А. О. Формування механізму управління економічною безпекою підприємств. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису : дис. ... д-ра філософії : 051 / Вінницький національний аграрний університет. Вінниця, 2020.**

REFERENCES:

1. Arefieva O. V., Kuzenko T. B. Planuvannya ekonomichnoi bezpeky pidprijemstv. K. : Vyd-vo Yevrop. un-tu, 2004. 170 s. 2. Bazilinska O. Ya. Finansovyi analiz: teoriia ta praktyka. K. : Tsentru uchbovoi literatury, 2009. 328 s. 3. Bondarchuk N. V., Kubrak A. A. Orhanizatsiini zasady formuvannya systemy ekonomichnoi bezpeky na pidprijemstvi.

Molodyi vchenyi. 2017. № 12 (52). S. 577–580. **4.** Varicheva R. V. Metodichni pidkhody do otsinky yakosti ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva: oblikove zabezpechennia. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. 2016. № 3. T. 1. S. 88–93. **5.** Vasyliev O. V. Formuvannia systemy upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu promyslovykh pidpriemstv. *Ekonomichnyi analiz* : zb. nauk. Prats / Ternopilskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet ; redkol.: S. I. Shkaraban (holov. red.) ta in. Ternopil : Vydavnycho-polihrafichnyi tsestr Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu «Ekonomichna dumka», 2013. № 2. Tom 14. S. 8–14. **6.** Vasyliev O. V., Meita V. I. Formuvannia systemy upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu promyslovykh pidpriemstv. *Ekonomichnyi analiz* : zb. nauk. prats. 2013. № 2. Tom 14. S. 138–145. **7.** Vdovenko L. O. Upravlinnia aktyvamy v zabezpechenni finansovoi bezpeky pidpriemstva. *Ekonomichni ta sotsialni perspektyvy detsentralizatsii v Ukraini* : monohrafiia / avt. kol. Ye. V. Afanasiev ta inshi ; pid zah. red. Yu. Z. Drachuka, V. Ya. Shvetsia, M. S. Pashkevych. Dnipropetrovsk : NHU. 2016. 231 s. S. 66–73. **8.** Vdovenko L. O. Informatsiina skladova zabezpechennia finansovoi bezpeky subiektiv pidpriemnytstva ahrarynoi sfery ekonomiky. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho natsionalnoho universytetu sadivnytstva. Ekonomichni nauky*. 2016. Vyp. 89. Ch. 2. S. 45–53. **9.** Sosnovska O. O. Informatsiina bezpeka yak stratehichna skladova ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. *Stratehichni priorytety sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v umovakh instytutsiinykh peretvoren hlobalnoho seredovyshcha* : materialy VIII Mizhnarodnoi nauk.-prakt. konferentsii (m. Odesa, 28–29 veresnia 2018 r.). Odesa : ONU imeni I. I. Mechnykova, 2018. S. 77–80. **10.** Sosnovska O. O. Poniattia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v konteksti riznykh metodolohichnykh pidkhodiv. *Biznes Inform* : naukovyi zhurnal. Kharkiv. 2018. № 3. S. 443–447. **11.** Shtanhret A. M., Petrashova O. M. Kliuchovi zahrozy zabezpechennia tekhniko-tekhnolohichnoi bezpeky na pidpriemstvakh vydavnycho-polihrafichnoi haluzi Ukrainy. *Ekon. visn. un-tu Pereiaslav-Khmelnytskyi. DPU im. Hryhoriia Skovorody*. 2011. № 16/2. S. 142–146. **12.** Yurovych L. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, chynnyky vplyvu, osnovni problemy. *66-ta stud. nauk.-tekhn. konf.* : zbirka tez dopovidei / Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnik». Lviv : Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik». 2009. 564 s. S. 234–237. **13.** Yaroslavskiy A. O. Formuvannia mekhanizmu upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv. Kvalifikatsiina naukova pratsia na pravakh rukopysu : dys. ... d-ra filosofii : 051 / Vinnytskyi natsionalnyi ahrarynyi universytet. Vinnytsia, 2020.

Скаковська С. С. [1: ORCID ID: 0000-0002-3415-9613],

к.е.н., доцент,

Крук М. В. [1: ORCID ID: 0000-0002-5805-5341],

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,

Галян Д. В. [2: ORCID ID: 0009-0009-7831-0117],

Інженер-технолог

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

²ПП «Арія Україна», м. Львів

ШЛЯХИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено шляхи управління системою фінансово-економічної безпеки на підприємстві. Розглянуто основні показники

фінансово-економічної безпеки, показники платоспроможності, ліквідності, рентабельності, фінансової стійкості. Запропоновано шляхи удосконалення системи забезпечення фінансово-економічної безпеки на підприємстві. Дослідження зумовлене необхідністю комплексного підходу до здійснення забезпечення економічної безпеки, що дозволяє розробити її адекватну систему, визначити та врахувати вплив дестабілізуючих чинників внутрішнього і зовнішнього середовищ, використати можливості, які створюються цими середовищами, для досягнення інтересів суб'єкта господарювання.

Сучасні умови господарювання вітчизняних підприємств характеризуються зростанням інтенсивності процесів глобалізації, макроекономічною нестабільністю, структурною незбалансованістю, зміною технологічних укладів. Для підприємств це означає підвищення бар'єрів для ведення діяльності, погіршення фінансової стійкості, платоспроможності та призводить до зростання рівня ризиків і загроз. Управління економічною безпекою – єдина система, заснована на загальних принципах і критеріях оцінки економічного стану господарюючого суб'єкта. Дослідити сутність, принципи, проблеми управління системою забезпечення економічної безпеки підприємства та визначити основні методичні підходи оцінювання управління економічною безпекою на підприємстві; проаналізувати особливості управління економічною безпекою на підприємстві; запропонувати та економічно обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення управління системою забезпечення економічної безпеки підприємства. Основним завданням управління економічною безпекою є забезпечення найбільш ефективного функціонування, продуктивної роботи операційної системи й економічного використання ресурсів.

Організація належного управління системою економічної безпеки, здатної прогнозувати, виявляти, нейтралізувати або зменшувати прояви негативних впливів, є можливою лише за умови побудови ієрархічної сформованої системи загальних і функціональних цілей економічної безпеки, яка дає змогу забезпечити узгоджену спрямованість управлінських дій на всіх функціональних рівнях управління на реалізацію єдиної мети захисту підприємства від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека; управління системою забезпечення фінансово-економічної безпеки; активи; чистий дохід; прибуток; фінансовий стан.

Отримано: 15 грудня 2022 року
Прорецензовано: 20 грудня 2022 року
Прийнято до друку: 23 грудня 2022 року